

PERSONNEL ADMINISTRATION IN INDIA

**Paper – I
Semester-III**

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 75]

Note : The candidates are required to attempt two questions each from Section A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 9 short answer type questions carrying 3 marks each. The candidates are required to answer each short type question in 50 words, i.e. 7-8 lines.

Section - A

1. Discuss the meaning, nature and scope of Personnel Administration. 12
2. Define Civil Services. Discuss its role in modern state. 12
3. How are Civil Services classified in India? Explain 12 in detail. 12
4. Define Recruitment. What are the methods of Recruitment? Discuss their merits and demerits. 12

Section - B

5. Discuss the composition and functions of Union Public Service Commission. 12
6. Define Training. What are the different types of Training? Explain. 12
7. What do you mean by Morale? Explain causes for low morale among the Employees in India. 12
8. Write a detailed note on Joint Consultative Machinery of India. 12

Section - C

9. Write short answer of the following in 7-8 lines each :
  - (i) Give the definition of Personnel Administration. 3
  - (ii) Write three features of Civil Services. 3
  - (iii) Give the categories into which the Civil Services are classified in India. 3
  - (iv) Write about two methods of Recruitment of Civil Services in India. 3
  - (v) What is the composition of Union Public Service Commission of India? 3
  - (vi) Explain the meaning of Training with definitions. 3
  - (vii) Write three advantages of Seniority principle of Promotion. 3
  - (viii) Give three types of Disciplinary action against Erring officials in India. 3
  - (ix) Give three main causes of Corruption in India. 3

Punjabi Version

ਨੋਟ : ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿਚ 9 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ - ਓ

1. ਕਰਮਚਾਰੀ-ਵਰਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਰਥ, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12
2. ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12
3. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 12
4. ਭਰਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਤਰੀਕੇ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12

ਭਾਗ - ਅ

5. ਸੰਘੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 12
6. ਸਿਖਲਾਈ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ। ਸਿਖਲਾਈ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 12
7. ਮਨੋਬਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਨੀਵੇਂ ਮਨੋਬਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 12
8. ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਉਪਰ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿਚ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 12

ਭਾਗ - ਏ

9. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ। ਹਰੇਕ ਉੱਤਰ 7-8 ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :
  - (i) ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਰਗ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 3
  - (ii) ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। 3
  - (iii) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਲਿਖੋ। 3
  - (iv) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਦੋ ਤਰੀਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 3
  - (v) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਘੀ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਆਯੋਗ ਦੀ ਬਣਤਰ ਲਿਖੋ। 3
  - (vi) ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 3
  - (vii) ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲਾਭ ਲਿਖੋ। 3
  - (viii) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦੋਸੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਲਿਖੋ। 3
  - (ix) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸਟਾਚਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ। 3